

ПАМ'ЯТІ В.М. БАБІЧЕНКО

18 грудня 2014 р. пішла в засвіти видатний український кліматолог, кандидат географічних наук, відмінник Держкомгидромету – Бабіченко Валентина Миколаївна, нагороджена урядовими медалями та орденом за заслуги III ступеня.

Народилась Валентина Миколаївна 5 липня 1927 року в с. Підлужжя Кременчуцького району Полтавської області. У 1951 р. після закінчення Чернівецького державного університету за спеціальністю географ-кліматолог розпочала трудову діяльність інженером Київської науково-дослідної геофізичної обсерваторії. У 1953 р. стала молодшим науковим співробітником Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту (УкрНДГМІ). У цей період Валентина Миколаївна працювала з видатними вченими М.І. Гуком і К.С. Розовою, що внесли суттєвий внесок у розвиток кліматології в Україні. У 50-роках під керівництвом М.І. Гука вона виконувала кліматичні розробки для проєктів будівництва каскаду гідроелектростанцій на Дніпрі, Південно-Українського каналу тощо. На їх основі складено кліматичні нариси району Каховської ГЕС (1950 р.), басейну Сіверського Дінця і Осколу (1952 р.), району Кременчуцької (1955 р.), Дніпродзержинської (1956 р.), Канівської (1960 р.), Київської (1960 р.) ГЕС.

У 1962 р. вийшов із друку «Атлас Украинской и Молдавской ССР», для якого кліматичні карти готувала В.М. Бабіченко разом з науковими співробітниками інституту М.І. Гуком, К.С. Розовою і М.І. Гойсою. У 1964 р. було видано перший «Агроклиматический атлас Украины» за редакцією

С.П. Сапожнікової з кліматологічною характеристикою, представленою В.М. Бабіченко. Кліматологи інституту виконали багато розробок і рекомендацій для сільськогосподарських організацій, що вийшли під назвою «Наукові основи ведення землеробства і тваринництва» в 1964 р. Для цього видання М.І. Гуком, І.О. Бучинським, К.С. Розовою, О.В. Шахновичем, В.М. Бабіченко проведено підготовку кліматологічних характеристик основних фізико-географічних зон України.

У 1964 р. Валентина Миколаївна захистила кандидатську дисертацію і в 1966 р. стала старшим науковим співробітником УкрНДГМІ.

Енергія, працездатність, любов до кліматології Валентини Миколаївни були вражаючими. У 1967 р. видано перший фундаментальний нарис з клімату країни – монографію «Клімат України» за ред. Г.Ф. Прихотька, А.В. Ткаченка, В.М. Бабіченко, у якій наведено найповнішу характеристику клімату, що містить опис радіаційних, циркуляційних і фізико-географічних чинників, а також теплового і водного режимів підстильної поверхні. Спеціальний розділ присвячено коливанню клімату України. У монографії докладно розглянуто основні метеорологічні величини в просторово-часовому розрізі, подано їх ймовірнісні характеристики.

В.М. Бабіченко проводила підготовку й узагальнення значень метеорологічних величин і явищ до «Довідника по клімату СРСР», вип. 10, ч. 1-5, 1966-1969 р., «Научно-прикладного справочника СССР», вип. 10, 1990 р.

У 1978 р. АН України видала «Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР». Валентина Миколаївна для цього видання розробила значну кількість кліматичних карт.

Вона була автором і співавтором понад 100 наукових статей. Була ініціатором, редактором і співавтором монографій по клімату таких міст України: Києва в 1980 р., 1995 р., 2010 р., Дніпропетровська в 1982 р., Харкова в 1983 р., Полтави в 1983 р., Луцька в 1988 р., Ужгорода в 1991 р., Вінниці в 1995 р., Львова в 1998 р.

Знаючи науковий потенціал фахівців у галузі кліматології, метеорології, агрометеорології, Валентина Миколаївна запросила до підготовки окремих розділів фундаментальної монографії «Клімат України» (2003 р.) за ред. В.М. Ліпін-

ського, В.А. Дячука, В.М. Бабіченко спеціалістів з усієї країни. Підготував і видав монографію УкрНДГМІ за участю установ Гідрометеорологічної служби України (Український гідрометеорологічний центр, Центральна геофізична обсерваторія), Інституту географії НАН України, географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського державного екологічного університету. Монографію підготовлено відповідно до завдань Кліматичної програми України і рекомендацій Всесвітньої метеорологічної організації (ВМО).

Валентина Миколаївна брала також активну участь у створенні низки монографій: «Опасные явления погоды на Украине» (1972 р.), «Опасные гидрометеорологические явления в Украинских Карпатах» (1976 р.), «Тепловой и водный режим Украинских Карпат» (1985.), «Температура воздуха на Украине» (1987 р.), «Стихийные метеорологические явления на Украине и в Молдавии» (1991 р.), «Стихийні метеорологічні явища на території України за останнє двадцятиріччя (1986-2005 рр.) – в 2006 р., «Дати переходу температури повітря в Україні за сучасних умов клімату» (2010 р.), «Динаміка температури повітря в Україні за період інструментальних метеорологічних спостережень» (2013 р.) тощо.

У період підготовки «Кліматичного кадастру України», виданого Центральною геофізичною обсерваторією в 2006 р., макет кожної частини й методичні вказівки для його створення складено в УкрНДГМІ під керівництвом В.М. Бабіченко. При цьому було враховано рекомендації ВМО та пропозиції спеціалістів різних галузей економіки, а кліматологи інституту провели наукову експертизу представленої кліматичної інформації.

Валентина Миколаївна була автором багатьох статей у «Географічній енциклопедії України» 1989 р., 1990 р., 1993 р., Т. 1-3, «Екологічній енциклопедії України» 2006-2008 р., Т.1-3, «Укра-

їнській сільськогосподарській енциклопедії». Була розробником і упорядником кліматичного розділу «Національного атласу України» 2007 р., виданого Інститутом географії НАН України.

Валентина Миколаївна готувала кліматологічну інформацію як для потреб Гідрометеорологічної служби України, так і для споживачів окремих галузей економіки, проектних організацій, зокрема, під час підготовки сучасного ДСТУ Р «Будівельна кліматологія» відділом будівельної фізики й ресурсозбереження Державного науково-дослідного інституту будівельних конструкцій у 2013 р.

Упроваджувала у своїй роботі нові сучасні методи підготовки інформації та розробки, завжди вчилася сама і старалась донести до співробітників новітні знання з кліматології, а також багато років викладала для студентів на кафедрі метеорології й кліматології географічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка курс «Методи кліматичної обробки матеріалів».

Валентина Миколаївна брала участь у міжнародних конференціях з питань кліматології Карпат в Югославії (1969 р.), Болгарії (1971 р.), Румунії (1972 р.), Чехословаччині (1973 р.), на XI міжнародному конгресі альпійської метеорології в Німеччині (1970 р.).

В.М. Бабіченко мала тісні зв'язки з науковцями Інституту географії НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського державного екологічного університету, Головної геофізичної обсерваторії (Російська федерація), Інституту географії Молдови та ін.

Відданість науці кліматології, високий професіоналізм, інтелігентність, доброзичливість і щирість були неодмінними рисами характеру Валентини Миколаївни і залишились в пам'яті всіх, хто спілкувався та працював з нею.

Колеги й співробітники відділу кліматичних досліджень та довгострокового прогнозу погоди